

PRANEŠĖJŲ APSAUGA LIETUVOJE 2019-2020

KAIP VIEŠOJO SEKTORIAUS
INSTITUCIJOS ĮGYVENDINA PRANEŠĖJŲ
APSAUGOS ĮSTATYMĄ?

„Transparency International“ Lietuvos skyrius yra ne pelno siekianti, nepolitinė, nevyriausybinė organizacija, įsteigta 2000 m. Daugiau informacijos apie mus rasite www.skaidrumas.lt

Studiją rengė: Deimantė Žemgulytė, Ingrida Kalinauskienė, Sergejus Muravjovas, Deividas Bačiulis

Dizainas: Gabrielius Mackevičius

„Transparency International“ Lietuvos skyrius dėkoja prie studijos prisidėjusiems savanoriams: Greta Kunauskaitė, Indrė Raudytė, Miglė Matulionytė, Rūta Vyšniauskaitė

Studija parengta bendradarbiaujant su LR Generalinės prokuratūros atstovais.

„Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2020 m.
www.transparency.lt

Siekiant užtikrinti šioje ataskaitoje pateiktos informacijos tikslumą buvo imtasi visų tam reikalingų priemonių. Vis dėlto „Transparency International“ Lietuvos skyrius negali prisiimti atsakomybės už pasekmes, galinčias atsirasti dėl šios informacijos naudojimo kitais tikslais ar kituose kontekstuose. Ši studija remiasi 2020 m. spalio-lapkričio mėn. pateikta institucijų informacija.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

20 **TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**
METŲ Lietuvos skyrius

Projektas yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo
EEE finansinio mechanizmo lėšomis, dalis.

www.skaidrumas.lt

SANTRAUKA IR REKOMENDACIJOS

2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas¹, pagal kurį viešojo ir privataus sektoriaus įstaigos turi užtikrinti galimybę darbuotojams saugiai pranešti apie galimas negeroves darbovietėje.

Šios studijos tikslai yra sužinoti, (1) kaip viešojo sektoriaus institucijos įgyvendina Pranešėjų apsaugos įstatymą, (2) geriau suprasti, su kokiais iššūkiais susiduria, siekiant užtikrinti saugius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus (toliau - vidinius kanalus), (3) remiantis surinktais duomenimis pateikti rekomendacijas, kaip užtikrinti geresnę pranešančių asmenų apsaugą Lietuvoje.

Pateikiamos išvalgos parengtos pagal 105 valstybės institucijų pateiktus atsakymus į „Transparency International“ Lietuvos skyriaus (toliau – TILS) klausimyną², apie tai, kokių veiksmų jos ėmėsi įgyvendindamos Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatas 2019-2020 m. Išsamius institucijų atsakymus galite rasti [čia](#).

Pagrindinės išvalgos:

- ◇ **9 iš 10** (95 iš 105) viešojo sektoriaus įstaigų suteikia galimybę savo darbuotojams pranešti apie galimą korupciją, neteisėtus ar neetiškus veiksmus.
- ◇ **Trys ketvirtadaliai** (71 iš 95) institucijų per pastaruosius dvejus metus negavo nei vieno tokio pranešimo.
- ◇ **Penkių institucijų** gauti pranešimai sudarė **90 proc. visų pranešimų** (365 iš 406).
- ◇ **Kas ketvirtoje institucijoje** (25 iš 95) asmuo, apie kurį pranešama, gali pasiekti pateiktus duomenis.
- ◇ **8 proc.** (32 iš 406) **gautų pranešimų** buvo perduoti kitoms atsakingoms institucijoms.

Rekomendacijos:

1. Pasitvirtinti ir viešai skelbti (pvz. institucijos tinklapyje ir intranete) informaciją apie institucijoje veikiančią vidinę informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą. Ši informacija turėtų būti prieinama tiek esamiems, tiek buvusiems darbuotojams, bei kitais darbo santykiais susijusiems asmenims.
2. Aiškiai nurodyti, koks institucijos turimo vidinio kanalo tikslas (nurodant pagrindinius Pranešėjų apsaugą reglamentuojančius teisės aktus), kas ir kokiais būdais jame gali pateikti informaciją apie pažeidimus.
3. Viešai nurodyti, kokie asmenys institucijoje administruoja vidinį pranešimų kanalą, kokie reikalavimai jiems taikomi.

¹ Lietuvos Respublikos Pranešėjų apsaugos įstatymas, 2017 m. lapkričio 28 d. Nr. XIII-804, Vilnius.

² Klausimynas sudarytas bendradarbiaujant su LR Generaline Prokuratūra.

4. Pasitvirtinti ir viešai skelbti institucijos vidines taisykles, kurios apibrėžia galimybę (ir mechanizmą) darbuotojams pranešti apie pažeidimus įstaigos viduje ir taisykles, kaip pranešimai yra nagrinėjami.
5. Viešai skelbti, per kiek laiko ir kokiais būdais pažeidimą pateikęs asmuo bus informuojamas apie veiksmus, kurių imtasi dėl jo pateikto pranešimo. Apie tai proaktyviai informuoti pranešimą pateikusį asmenį.
6. Viešai skelbti (pvz. institucijos tinklapyje ir intranete), kokiais būdais institucijoje užtikrinama, kad nebus imamasi jokių neigiamų veiksmų apie pažeidimus pranešusių darbuotojų atžvilgiu.
7. Proaktyviai ir periodiškai informuoti institucijos darbuotojus apie galimybę ir būdus pranešti įstaigos viduje, bei galimas apsaugos ir skatinimo priemonės.
8. Viešai skelbti institucijos nustatytas administracines procedūras, užtikrinančias vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą. Jose aiškiai nurodyti, kokie pranešančio asmens duomenys kaupiami ir kokiais būdais užtikrinamas pranešančio asmens duomenų saugumas.
9. Nusimatyti tinkamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius, skirtus Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatų įgyvendinimui.
10. Rinkti ir skelbti viešai duomenis apie institucijos turimo vidinio kanalo veiksmingumą (pvz. institucijos gautų pranešimų skaičių, nurodant, kiek jų buvo išnagrinėta, kiek perduota LR Generalinei prokuratūrai ar kitoms institucijoms, kiek gautų pranešimų leido nustatyti teisės pažeidimus ar tarnybinius nusižengimus institucijoje, dėl kiek pranešimų buvo pradėti tyrimai ir kt.).

METODOLOGIJA

TILS klausimyną pateikė 117 institucijų (detalus sąrašas pateikiamas žemiau). Į jį atsakė 9 iš 10 didžiausių pagal pajamas valstybės valdomų įmonių (VVI), 8 iš 10 didžiausių perkančiųjų organizacijų COVID-19 laikotarpiu sausio-gegužės mėn., 11 iš 14 ministerijų, 55 iš 60 savivaldybių, 26 iš 27 kitų valstybės institucijų.

Institucijos:

- ◇ **10 didžiausių VVI³:** UAB „Ignitis“; AB „Lietuvos geležinkeliai“; UAB „EPSO-G“; VĮ Valstybinių miškų urėdija; AB „Klaipėdos nafta“; AB Lietuvos paštas; AB „Kelių priežiūra“; VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija; VĮ Lietuvos oro uostai; VĮ Registrų centras.
- ◇ **10 didžiausių perkančiųjų COVID-19 laikotarpiu⁴:** LR sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras (ESSC); Vilniaus miesto savivaldybės administracija (VMS); Gynybos resursų agentūra prie Krašto apsaugos ministerijos; VšĮ Vilniaus universiteto ligoninė Santaros klinikos (VUL Santaros klinikos); LR Sveikatos apsaugos ministerija (SAM); VšĮ Respublikinė Panevėžio ligoninė; VšĮ Respublikinė Šiaulių ligoninė; Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė Kauno klinikos; AB „Lietuvos geležinkeliai“; VĮ Lietuvos oro uostai.
- ◇ **14 ministerijų:** Aplinkosaugos (AML); Energetikos (ENMIN); Ekonomikos ir inovacijų (EIMIN); Finansų (FINMIN); Krašto apsaugos (KAM); Kultūros (LRKM); Socialinės apsaugos ir darbo (SADM); Susisiekimo (SUMIN); Sveikatos apsaugos (SAM); Švietimo, mokslo ir sporto (ŠMM); Teisingumo (TM); Užsienio reikalų (URM); Vidaus reikalų (URM); Žemės ūkio (ŽŪM).
- ◇ **60 savivaldybių:** Akmenės r.; Alytaus m.; Alytaus r.; Anykščių r. Birštono; Biržų r.; Druskininkų; Elektrėnų; Ignalinos r.; Jonavos r.; Joniškio r.; Jurbarko r.; Kaišiadorių r.; Kalvarijos; Kauno m.; Kauno r.; Kazlų rūdos; Kelmės r.; Kėdainių r.; Klaipėdos m.; Klaipėdos r.; Kretingos r.; Kupiškio r.; Lazdijų r.; Marijampolės; Mažeikių r.; Molėtų r.; Neringos; Pagėgių; Pakruojo r.; Palangos m.; Panevėžio m.; Panevėžio r.; Pasvalio r.; Plungės r.; Prienų r.; Radviliškio r.; Raseinių r.; Rietavo; Rokiškio r.; Skuodo r.; Šakių r.; Šalčininkų r.; Šiaulių m.; Šiaulių r.; Šilalės r.; Šilutės r.; Širvintų r.; Švenčionių r.; Tauragės r.; Telšių r.; Trakų r.; Ukmergės r.; Utenos r.; Varėnos r.; Vilkaviškio r.; Vilniaus m.; Vilniaus r.; Visagino m.; Zarasų r.
- ◇ **27 kitos institucijos⁵:** Centrinė projektų valdymo agentūra (CPVA); Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba (FNTT); Generalinė prokuratūra (GP); Kalėjų departamentas; Lietuvos bankas (LB); LR Prezidento kanceliarija; LR Vadovybės apsaugos tarnyba (VAT); LR Vyriausybės kanceliarija; Migracijos departamentas;

³ VVI sąrašas sudarytas remiantis Valstybės koordinavimo centro duomenimis, kuriuos galima rasti čia: <https://governance.lt/apie-imonas/vvi-sarasas/>

⁴ Institucijų sąrašas sudarytas remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos parengta ataskaita, kurią galima rasti čia: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/Viesuju_pirkimu_kovai_su_COVID-19_apzvalga.pdf

⁵ Kitų institucijų sąrašas sudarytas siekiant užtikrinti kuo įmanoma platesnę stebėsenos ir kitų svarbių viešojo sektoriaus institucijų imtį.

Muitinės departamentas; Nacionalinė teismų administracija (NTA); Neįgalumo ir nedarbingumo nustatymo tarnyba; Policijos departamentas; Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT); Turto bankas; Valstybės kontrolė; LR Valstybės saugumo departamentas (VSD); Valstybės sienos apsaugos tarnyba (VSAT); Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba; Valstybinė darbo inspekcija (VDI); Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (VDAI); Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI); Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija; Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba (SODRA); Viešųjų pirkimų tarnyba (VPT); Vyriausioji rinkimų komisija (VRK); Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK).

Išsamius institucijų atsakymus galite rasti [čia](#). Klausimyną galite rasti [čia](#).

Studijoje naudojamos sąvokos:

Vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas (toliau - vidinis kanalas) – įstaigoje nustatyta tvarka sukurta ir taikoma informacijos apie pažeidimus šioje įstaigoje teikimo, tyrimo ir asmens informavimo procedūra.

Pažeidimas – įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas, tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas ar kitas grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas, apie kuriuos pranešėjas sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo santykių arba sutartinių santykių su šia įstaiga.

Pranešėjas – asmuo, kuris pateikia informaciją apie pažeidimą įstaigoje, su kuria jį sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.), ir kurį kompetentinga institucija pripažįsta pranešėju.

Pranešimas – šiame įstatyme nustatytus formos reikalavimus atitinkantis kreipimasis į kompetentingą instituciją, kuriame pateikiama konkreti informacija apie pažeidimą, atitinkantį šiame įstatyme nustatytus požymius.⁶

⁶ Lietuvos Respublikos Pranešėjų apsaugos įstatymas, 2017 m. lapkričio 28 d. Nr. XIII-804, Vilnius.

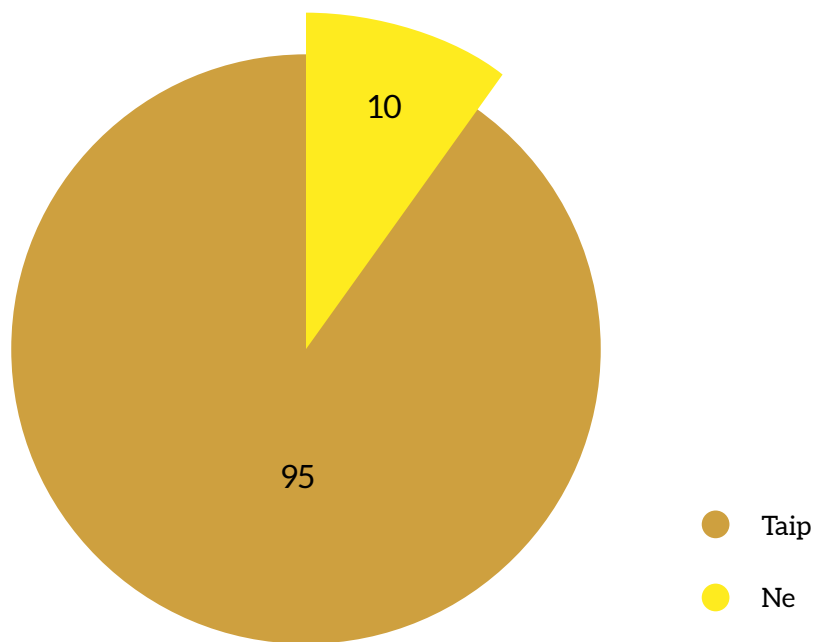
REZULTATAI

105 iš 117 institucijų pateikė atsakymus į TILS klausimą.

Atsakymų nepateikė 5 savivaldybės (Anykščių rajono, Biržų rajono, Kaišiadorių rajono, Kazlų Rūdos ir Radviliškio rajono), 3 ministerijos (Finansų, Kultūros ir Užsienio reikalų), 2 perkančiosios organizacijos (Respublikinės Panevėžio ir Šiaulių ligoninės), 1 valstybės valdoma įmonė (Registru centras) ir 1 kita institucija (Vyriausioji rinkimų komisija).

Iš 105 atsakymus pateikusių institucijų 95 nurodė, jog turi vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą. 9 savivaldybės (Molėtų rajono, Plungės rajono, Rietavo, Skuodo rajono, Švenčionių rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono savivaldybės)⁷ ir 1 kita institucija (LR Valstybės saugumo departamentas)⁸ nurodė, jog vidinio kanalo neturi.

Ar institucijoje yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas? **N=105**

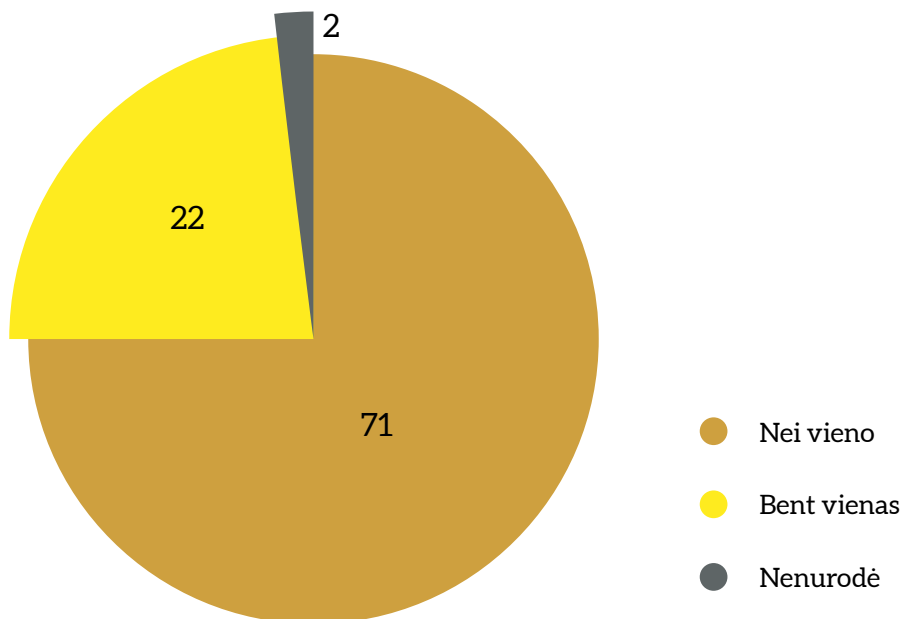

⁷ Skuodo, Tauragės ir Ukmergės rajonų savivaldybių tinklapiuose pateikiamas nukreipimas į STT.

⁸ Institucijos atstovai informavo, jog šiuo metu vidinis kanalas yra diegiamas.

74 proc. institucijų (71 iš 95) nurodė, jog 2019 m. sausio 1 d. - 2020 m. spalio 26 d. laikotarpiu negavo nė vieno pranešimo per turimą vidinį kanalą.

Institucijų pasiskirstymas pagal tai, kiek gauta pranešimų per vidinį įstaigos turimą kanalą 2019 01 01 - 2020 10 26 laikotarpiu. **N=95**

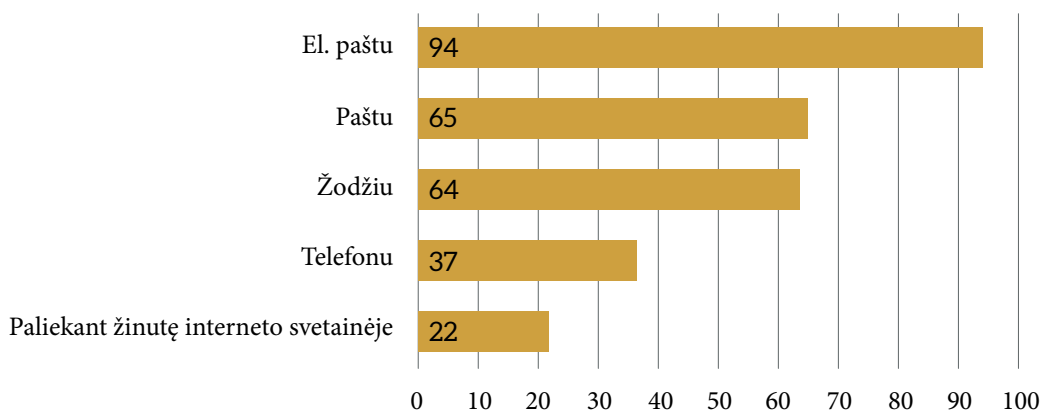
22 institucijos nurodė, jog per pastaruosius dvejus metus gavo bent vieną pranešimą. 5 institucijų gauti pranešimai sudarė 90 proc. visų gautų pranešimų (365 iš 406 pranešimų) (AB „Kelių priežiūra“ (147 pranešimai), AB Lietuvos paštas (121), Kalėjimų departamentas (47), UAB „Ignitis“ (36), AB „Lietuvos geležinkeliai“ (14)). 2 institucijos neturi šios informacijos (VĮ Turto bankas ir Šilalės rajono savivaldybė).

8 proc. (32) gautų pranešimų buvo perduoti kitoms atsakingoms institucijoms. Tai nurodė AB Lietuvos paštas (perduota 16 iš 121 gautų pranešimų), VMI (5 iš 5), FNTT (4 iš 4), Policijos departamentas (2 iš 2), AB „Kelių priežiūra“ (1 iš 147). VĮ „Valstybinė miškų urėdija“, KAM, NTA ir Marijampolės savivaldybė nurodė, jog gavo po 1 pranešimą, kurie buvo perduoti GP ar kitoms atsakingoms institucijoms.

15 institucijų nurodė, jog per pastaruosius 2 metus bent dėl 259 gautų pranešimų buvo pradėti tyrimai.

Remiantis institucijų pateiktais duomenimis, informaciją apie pažeidimus galima pateikti el. paštu (94 iš 95), paštu (65 iš 95), žodžiu (64 iš 95), telefonu (37 iš 95), paliekant žinutę interneto svetainėje (22 iš 95).

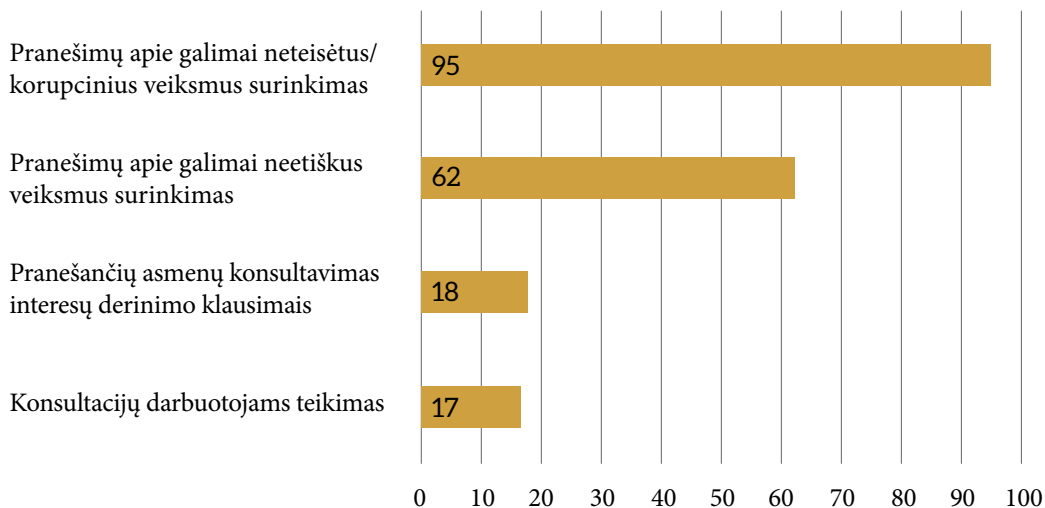
Kokiais būdais vidiniame kanale Jūsų institucijoje galima pateikti informaciją apie pažeidimus?
Visos institucijos, N=95

Turimų vidinių kanalų tikslai - surinkti informaciją apie galimai neteisėtus, korupcinius (95 iš 95 institucijų) ar galimai neetiškus veiksmus (62 iš 95), pranešančių asmenų konsultavimas interesų derinimo ir kitais klausimais (18 iš 95), konsultacijų darbuotojams teikimas (17 iš 95).

Konsultavimui interesų derinimo ir kitais klausimais vidinį kanalą naudoja 8 iš 46 savivaldybių (Druskininkų, Elektrėnų, Kupiškio rajono, Neringos, Panevėžio rajono, Prienų rajono, Šilalės rajono, Šalčininkų rajono), 1 iš 11 ministerijų (SAM), 2 iš 9 VVI (UAB „EPSO-G“, UAB „Ignitis“), 2 iš 8 perkančiųjų organizacijų (SAM, VUL Santaros klinikos), 6 iš 25 kitų institucijų (CPVA, Migracijos departamentas, Kalėjų departamentas, STT, VDAI, Vyriausybės kanceliarija).

Koks Jūsų institucijoje įdiegto vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo tikslas? N=95

91 iš 95 institucijų turimais vidiniais kanalais gali naudotis asmenys, kuriuos su įstaiga sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.). 27 iš 95 institucijų nurodė, jog jų turimu vidiniu kanalu gali naudotis ir kitos/ų įstaigos/ų, priklausančių jų valdymo sričiai, darbuotojai. Šios institucijos bendrai nurodė daugiau nei 200 tokių įstaigų.

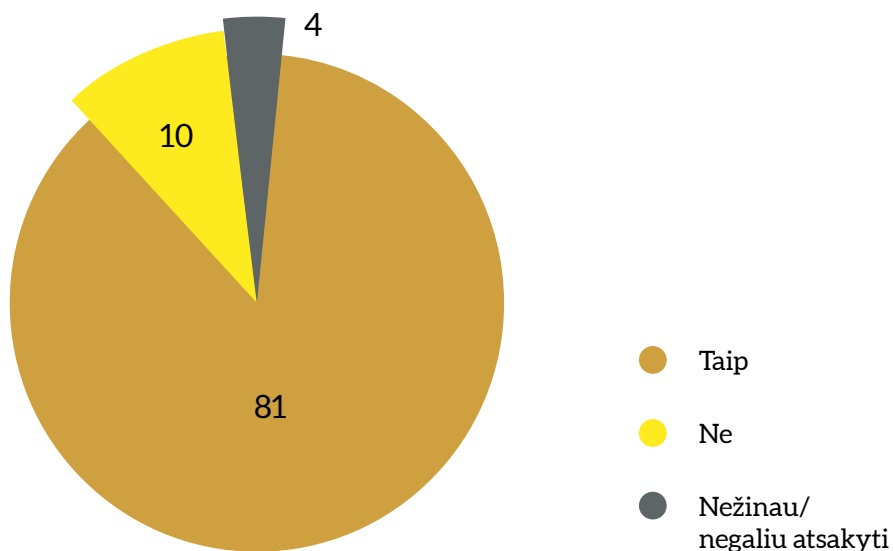
10 iš 95 institucijų nurodė, jog jų vidiniu kanalu gali naudotis ne vien darbuotojai, bet ir kiti, su institucija nesusiję asmenys (Energetikos ir Susisiekimo ministerijos, UAB „Ignitis“, AB „Kelių priežiūra“, VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, VĮ Lietuvos oro uostai, Gynybos resursų agentūra, CPVA, FNTT, Turto bankas).

90 iš 95 institucijų darbuotojus apie galimybes pranešti apie pažeidimus įstaigos viduje informuoja savo internetiniame tinklapyje, 64 iš 95 institucijų tai daro žodžiu (susirinkimų, pasitarimų metu ir pan.), 56 iš 95 - informuoja elektroninėmis priemonėmis (el. paštu, naujienlaiškiais ir pan.). Visus tris informavimo būdus naudoja 41 iš 95 institucijų (15 savivaldybių (Alytaus miesto, Elektrėnų, Jonavos rajono, Joniškio rajono, Kėdainių rajono, Kupiškio rajono, Neringos, Pakruojo rajono, Panevėžio rajono, Prienų rajono, Šiaulių rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Širvintų rajono, Visagino), 12 kitų institucijų (Kalėjimų departamentas, LR Valstybės kontrolė, Muitinės departamentas, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba, Policijos departamentas, STT, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, VDAI, Vyriausybės kanceliarija, VMI, VPT, VSAT), 3 ministerijos (SADM, SAM, SUMIN), 8 VVĮ (UAB „Ignitis“, AB „Lietuvos geležinkeliai“, VĮ Valstybinių miškų urėdija, AB „Klaipėdos nafta“, AB Lietuvos paštas, AB „Kelių priežiūra“, VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, VĮ Lietuvos oro uostai), 6 perkančiosios organizacijos (ESSC, VUL Santaros klinikos, SAM, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė Kauno klinikos, AB „Lietuvos geležinkeliai“, VĮ Lietuvos oro uostai).

Kaip kitas informavimo priemones institucijos įvardijo mokymus, informaciją intranete bei dokumentų valdymo sistemose. Apie galimybes pranešti apie pažeidimus darbuotojų neinformuoja 1 institucija - LR Prezidento kanceliarija.

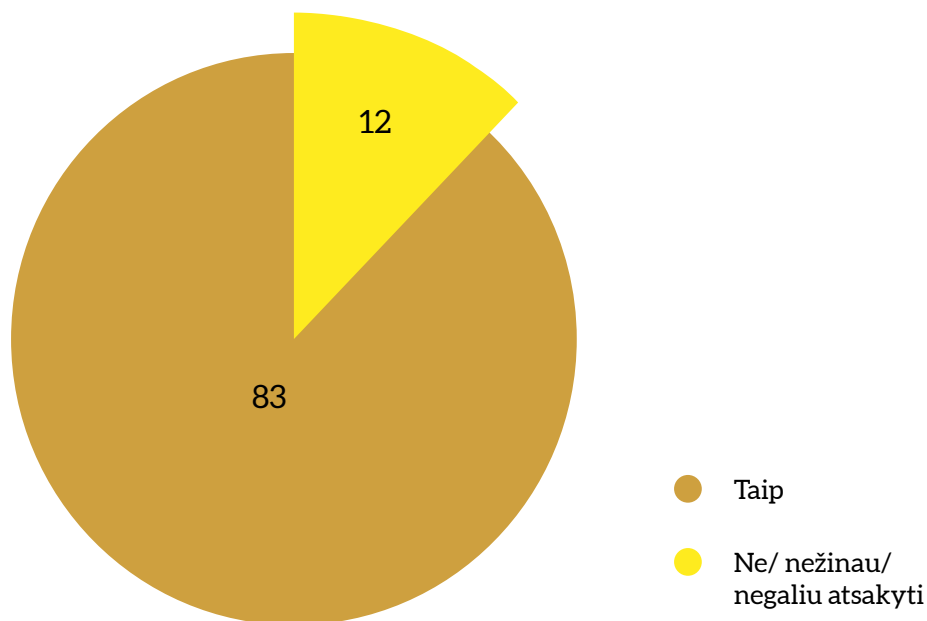
81 iš 95 institucijų nurodė, jog turi vidines taisykles, kurios apibrėžia galimybę (ir mechanizmą) darbuotojams pranešti apie pažeidimus įstaigos viduje, 77 iš jų šias taisykles skelbia viešai.

Ar Jūsų institucija turi vidines taisykles, kurios apibrėžia galimybę (ir mechanizmą) darbuotojams pranešti apie pažeidimus įstaigos viduje? N=95

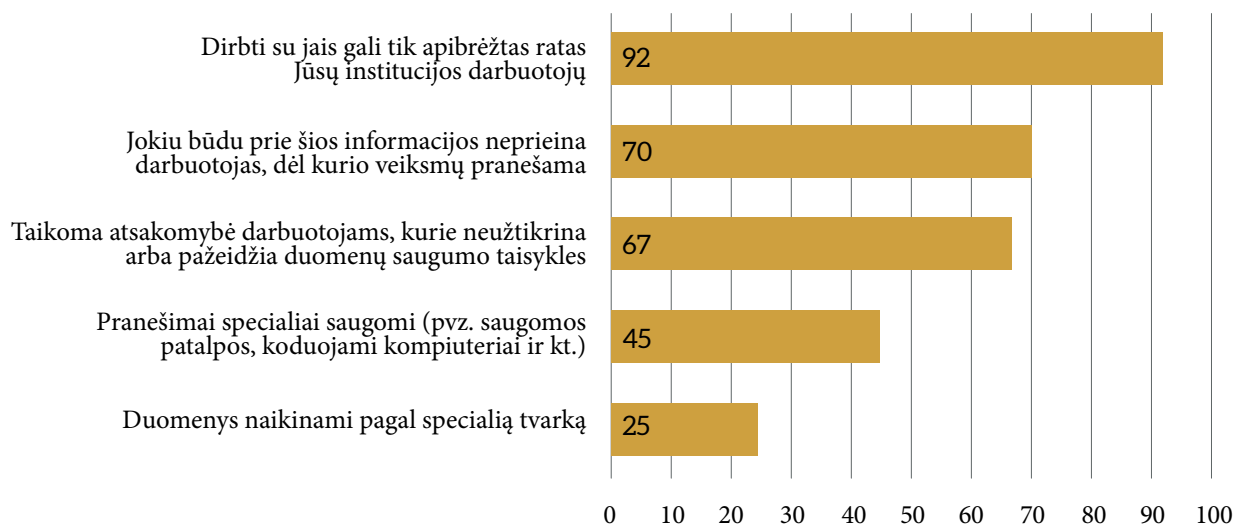

83 iš 95 institucijų turi nustatytas administracines procedūras, užtikrinančias vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą. 79 iš jų šias procedūras skelbia viešai.

Ar Jūsų institucija turi nustatytas administracines procedūras, užtikrinančias vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą? **N=95**

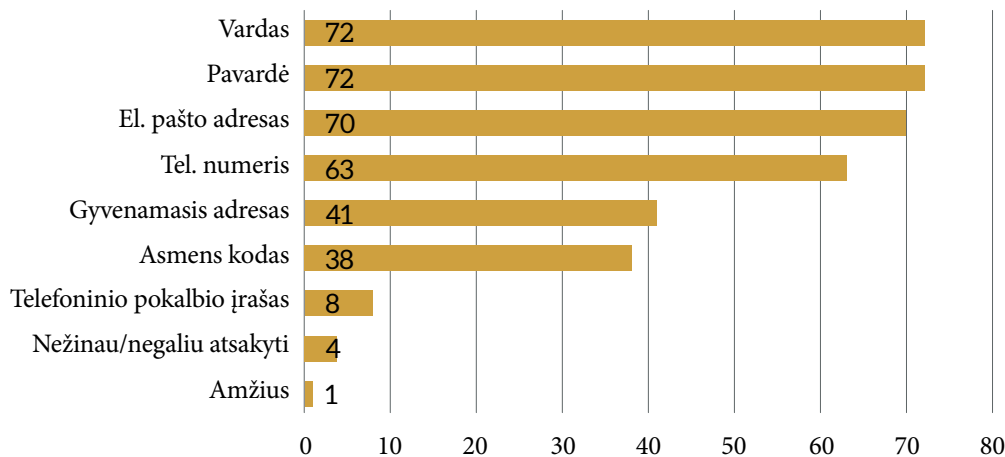
Kaip užtikrinamas pranešančio asmens duomenų saugumas? Visos institucijos, **N=95**

27 iš 95 institucijų kaupia tokius pranešančio asmens duomenis, kaip vardas, pavardė, el. pašto adresą, tel. numeris, asmens kodas, gyvenamasis adresas. 78 iš 95 institucijų kaupia bent dalį šių duomenų. 8 institucijos išsaugo telefoninio pokalbio įrašą.

12 institucijų nurodė, jog nekaupia jokių pranešančio asmens duomenų (7 iš 46 savivaldybių (Druskininkų, Ignalinos rajono, Klaipėdos miesto, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Neringos, Šilalės rajono), 1 iš 9 VVI (AB „Klaipėdos nafta“), 2 iš 8 perkančiųjų organizacijų (ESSC, VUL Santaros klinikos), 1 iš 11 ministerijų (AM) bei 1 iš 25 kitų institucijų (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba).

Kokie pranešančio asmens duomenys kaupiami? Visos institucijos, N=95

Pasiteiravus, kaip užtikrinamas pranešančio asmens duomenų saugumas, 92 institucijos nurodė, jog dirbti su jais gali tik apibrėžtas ratas institucijos darbuotojų, 70 - jog jokių būdu prie šių duomenų neprieina darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama, 67 - taikoma atsakomybė darbuotojams, kurie neužtikrina arba pažeidžia duomenų saugumo taisykles, 45 - pranešimai specialiai saugomi (pvz. saugomos patalpos, koduojami kompiuteriai ir kt.), 25 - duomenys naikinami pagal specialią tvarką. 17 institucijų nurodė visas aukščiau išvardintas priemones.

Ketvirtadalis (25) institucijų neužtikrina, jog prie pranešančio asmens duomenų neprieina darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama (19 savivaldybių (Akmenės rajono, Alytaus miesto, Alytaus rajono, Birštono, Jurbarko rajono, Kalvarijos, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Lazdijų rajono, Neringos, Pagėgių rajono, Pasvalio rajono, Rokiškio rajono, Šilalės rajono, Širvintų rajono, Varėnos rajono, Visagino, Vilniaus rajono), 2 perkančiosios organizacijos (EESC, SAM), 2 ministerijos (SAM, TM), 3 kitos institucijos (LR Prezidento kanceliarija, Turto bankas, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija).

13 institucijų neturi patvirtintos vidinės tvarkos, kaip reikėtų reaguoti į darbuotojų pranešimus apie pažeidimus įstaigos viduje (10 savivaldybių (Jurbarko rajono, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Marijampolės, Neringos, Palangos miesto, Rokiškio rajono, Šiaulių rajono, Visagino miesto), 1 ministerija (ŠMM), 2 kitos institucijos (CPVA, LR Prezidento kanceliarija). 69 iš 75 vidinę tvarką turinčių institucijų, ją skelbia viešai.

37 iš 95 institucijų viešai nenurodo, kokie asmenys administruoja vidinį kanalą. 55 iš 95 institucijų vidinį kanalą administruoja priskirtas asmuo, 21 institucijoje - asmenų grupė, 19 institucijų - specialus padalinys. 69 proc. (62 iš 95) institucijų tokie asmenys ar padaliniai yra atskaitingi įstaigos vadovams, pavyzdžiui, kancleriui, administracijos direktoriui, įmonės vadovui, ministrui ir kt.

17 iš 95 institucijų nurodė, jog asmeniui/ims, administruojančiam/tiems vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją, nėra taikomi papildomi reikalavimai. Kaip dažniausiai taikomus reikalavimus institucijos nurodė būtinybę laikytis konfidencialumo (25 iš 95), reputaciją (24 iš 95), tam tikrą kvalifikaciją (18 iš 95), išsilavinimą (8 iš 95), būdo savybes (6 iš 95). 3 institucijos nepateikė informacijos apie taikomus reikalavimus.

19 iš 95 institucijų yra skiriamas etatas šiam darbui (4 VVI (UAB „EPSO-G“, AB „Klaipėdos nafta“, AB „Lietuvos geležinkeliai“, Lietuvos oro uostai), 2 savivaldybės (Prienuų rajono ir Klaipėdos miesto), 3 perkančiosios organizacijos (AB „Lietuvos geležinkeliai“, VĮ Lietuvos oro uostai, VUL Santaros klinikos), 3 ministerijos (KAM, SAM, VRM) ir 9 kitos institucijos (FNNT, Kalėjimų departamentas, LB, Muitinės departamentas, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba, Turto bankas, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, VDI, VSAT).

Didžiausią etatų skaičių skiria AB „Lietuvos geležinkeliai“ (4 etatus), VRM ir Muitinės departamentas (po 3 etatus).

Dauguma institucijų nenurodė tikslaus metinio biudžeto, skiriamo Pranešėjų apsaugos įstatyme numatytų įsipareigojimų įgyvendinimui. Mažiau nei dešimtadalis (8) institucijų biudžetą nurodė, jis svyruoja nuo 117,72 eurų (AB „Kelių priežiūra“) iki 140 000 eurų (VUL Santaros klinikos).

43 institucijose pranešimus galima pateikti tik valstybine kalba, 26 institucijose tai nėra reglamentuota. 11 institucijų suteikia galimybę pranešti lietuvių, anglų bei rusų kalbomis, 8 institucijos - visomis kalbomis.

58 institucijos nurodė, jog į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą turi būti sureaguota per 1-5 darbo dienas, dar kitos 27 institucijos nurodo, jog tai turi būti padaroma nedelsiant.

91 iš 95 institucijų, darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą, yra informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo. 1 institucija (Šilutės rajono savivaldybė) nurodė, jog neinformuoja, 3 institucijos atsakymo pateikti negalėjo dėl patirties ar gautų pranešimų trūkumo (Birštono, Neringos savivaldybės, VPT).

ABOUT THIS STUDY

On January 1, 2019, the Law on Protection of Whistleblowers of the Republic of Lithuania¹ entered into force, according to which public and private sector institutions must ensure the possibility for employees to safely report possible wrongdoings in the workplace.

This study aims (1) to evaluate how public sector institutions implemented the Law on Protection of Whistleblowers in 2019-2020, (2) to better understand the challenges of ensuring secure internal reporting channels in such institutions, (3) to provide recommendations, based on the collected data, on how to ensure better protection of whistleblowers in Lithuania.

The insights presented in this study are based on the information provided by 105 public institutions to the questionnaire sent by Transparency International Lithuania in October 2020.

Detailed answers from the institutions can be found [here](#).

Key findings:

- ◇ **9 out of 10** (95 out of 105) public sector institutions provide their employees with an opportunity to report possible corruption, illegal or unethical actions via an internal reporting channel.
- ◇ **Three quarters** (71 out of 95) of the institutions have not received such reports over the past two years.
- ◇ **In 1 out of 4 institutions** (25 out of 95) such reports can be accessed by the person regarding whom a report was made.
- ◇ **Reports from 5 institutions** accounted for 90 percent of all reports received (365 out of 406).
- ◇ **8 percent** (32 out of 406) of the received reports were forwarded to other responsible authorities.

¹ The Law on Whistleblowers of the Republic of Lithuania, November 28, 2017. Nr. XIII-804, Vilnius.

**„TRANSPARENCY INTERNATIONAL“
LIETUVOS SKYRIUS**

Didžioji g. 5, Vilnius, Lietuva
Tel.: +370 5 212 69 51

info@transparency.lt
www.transparency.lt